

EVALUAČNÁ SPRÁVA

NP PODPORA OCHRANY DETÍ PRED NÁSILÍM

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje

Evaluačná správa NP Podpora ochrany detí pred násilím

Vypracovali manažéri metodického riadenia:

Mgr. Iveta Kollerová
Mgr. art. Mgr. Andrej Kostanjevec
Mgr. Juliana Kubovičová
Mgr. Ing. Mária Nováková

Copyright © Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR), 2023
Grafická úprava © PhDr. Martina Kormošová, PhD. 2023

OBSAH

1. MULTIDISCIPLINÁRNE PRACOVNÉ STRETNUTIA	3
2. PREVENTÍVNE A OSVETOVÉ AKTIVITY	8
3. MULTIDISCIPLINÁRNE VZDELÁVANIE	11
4. CELKOVÝ PRÍNOS KOORDINÁTORA	15
5. NÁRODNÁ LINKA NA POMOC DEŤOM V OHROZENÍ VIAC AKO NI(C)K	23
6. STANOVISKO VECNÉHO GESTORA	26

EVALUAČNÁ SPRÁVA

NP PODPORA OCHRANY DETÍ PRED NÁSILÍM

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny implementovalo národný projekt Podpora ochrany detí pred násilím (ďalej len „NP PODPN“) v období od 01.09.2017 do 31.12.2023.

Projekt bol zameraný na zefektívnenie systému ochrany detí pred násilím prostredníctvom podpory systémovej koordinácie subjektov participujúcich na úlohách súvisiacich s ochranou detí, s cieľom zvýšiť efektivitu daných subjektov pri riešení problematiky násilia na deťoch. Jednou z podaktivít NP PODPN bolo aj zriadenie Národnej linky na pomoc deťom v ohrození. Odborným garantom projektu v rámci Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR bolo Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch (ďalej len „NKS“), ktoré je gestorom Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a Národnej koncepcie ochrany detí v digitálnom priestore.

V rámci NP PODPN sa vytvorila nová pracovná pozícia koordinátor ochrany detí pred násilím (ďalej len „koordinátor“). Koordinátori realizovali pracovné aktivity, ktoré smerovali k vytváraniu koordinačného rámca podpory ochrany detí pred násilím spoluprácou subjektov participujúcich na ochrane detí pred násilím (ďalej aj „participujúce subjekty“) v územnom obvode jednotlivých úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Medzi tieto subjekty patrili najmä obvodné oddelenia Policajného zboru, útvary okresného riaditeľstva Policajného zboru, okresné prokuratúry, okresné súdy, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, školy a školské zariadenia, Centrá prevencie a poradenstva (ďalej aj „CPP“), obce, vyššie územné celky, orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej aj „SPODaSK“), Centrá pre deti a rodiny (ďalej aj „CDR“), akreditované subjekty, mimovládne organizácie a občianske združenia pôsobiace v oblasti ochrany detí pred násilím.

1. MULTIDISCIPLINÁRNE PRACOVNÉ STRETNUTIA

Dôležitým nástrojom na sieťovanie participujúcich subjektov boli multidisciplinárne pracovné stretnutia (ďalej len „MPS“), ktoré organizovali koordinátori podľa regionálnych potrieb vo svojich územných obvodoch. MPS boli zamerané na zefektívnenie ochrany detí pred násilím, nastavenie a posilnenie multidisciplinárnej spolupráce, vytvorenie priestoru na prediskutovanie vhodných postupov, spoločných riešení, identifikáciu systémových nedostatkov a prípadných návrhov na ich odstránenie, prípadne riešenia opatrení v praxi a vyhodnotenie nastavených opatrení. Medzi najdôležitejšie témy, ktoré rezonovali na MPS v jednotlivých územných obvodoch koordinácie v rámci celého Slovenska počas implementácie NP PODPN môžeme zaradiť:

- kompetencie participujúcich subjektov a ich aplikácia v praxi;
- sieťovanie a výmena skúseností participujúcich subjektov v rámci multidisciplinárnej spolupráce pri riešení prípadov násilia na deťoch;

- nedostatočné personálne zabezpečenie odborníkov v oblasti ochrany detí pred násilím;
- riešenie syndrómu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa (CAN) a sexuálne zneužívaného dieťaťa (CSA);
- problémy v obciach s vyšším podielom marginalizovaných rómskych komunit, ktoré sa týkajú najmä zanedbávania starostlivosti o deti, zanedbávania povinnej školskej dochádzky, výskytu a pretrvávania sociálno-patologických javov u detí s poruchami správania, trestnej činnosti detí, obchodovania s deťmi, nútených sobášov, žobrania detí a maloletých matiek;
- rovesnícke násilie – šikanovanie/kyberšikanovanie v školskom aj mimoškolskom prostredí;
- koordinácia preventívnych a osvetových aktivít;
- domáce násilie a nárast násilia v rodinách i trestnej činnosti páchanej na deťoch počas pandémie súvisiacej s ochorením Covid-19;
- nevšímavosť, tolerancia a bagatelizovanie témy násilia páchanom na deťoch odbornou i laickou verejnosťou;
- následky dopadu pandémie na prežívanie a správanie detí (sebapoškodzovanie, psychické problémy).

Do 30.6.2023 koordinátori zrealizovali **742 MPS**, na ktorých sa zúčastnilo celkovo **6 747 participujúcich subjektov**:

Počet MPS/subjekty	počet realizovaných MPS	počet zapojených subjektov	subjekty											
			orgán SPODaSK	Policijný zbor, Mestská (Obecná) polícia	Poskytovatelia zdrav. starostlivosti, RÚVZ	Školy a školské zariadenia	CPP, ŠCPP	Okresné prokuratúry	Okresné úrady	Okresné sudy	Obce, Vyššie územné celky	CDR, akreditované subjekty	Iné	
Obdobie														
2018			Pozn.: v roku 2018 neboli ešte tieto údaje sledované											
2019	214	2064	249	198	61	818	148	70	35	32	215	69	169	
2020	85	668	75	88	33	176	40	31	9	13	68	51	84	
2021	155	1215	114	108	23	477	92	26	11	18	94	70	182	
2022	169	1380	113	136	35	489	79	53	14	11	148	81	221	
2023 (do 30.6.)	119	1420	84	115	31	643	66	31	17	11	135	76	211	
SPOLU	742	6747	635	645	183	2603	425	211	86	85	660	347	867	

Koordinátor sa na MPS v spolupráci s participujúcimi subjektmi podieľal na identifikovaní nedostatkov a potrieb v systéme ochrany detí pred násilím. Identifikované nedostatky a potreby, ktoré sa týkali národnej úrovne, sa priebežne predkladali NKS na medzirezortné riešenie.

Niektoré z identifikovaných potrieb a nedostatkov sa legislatívne upravili a prispeli tak k zlepšeniu ochrany detí pred násilím. Konkrétne dňa 5.5.2020 bolo vydané usmernenie pre Centrá pre deti a rodiny, v ktorom bol zadaný postup pri nedovolenom opustení centra dieťaťom v prípade, že existuje dôvodné podozrenie, že môžu byť poškodené práva alebo právom chránené záujmy dieťaťa a zároveň aj povinnosť Centra pre deti a rodiny, v prípade nutnosti umiestnenia dieťaťa do zdravotníckeho zariadenia, oboznámiť zdravotnícke zariadenie so skutočnosťami, ktoré môžu ovplyvniť proces liečby dieťaťa (napr. problémové prejavy správania a prežívania, prvky patologickej rodinnej anamnézy, osoby oprávnené navštevovať dieťa v zdravotníckom zariadení a pod.). Ďalším opatrením, ktorého podkladom bola aj intervencia zo strany koordinátora, je doplnenie čl. 23a do nariadenia MV SR č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra SR pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní ich páchatelov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov. V predmetnom článku sa legislatívne ukotvila informačná povinnosť príslušníka Policajného zboru alebo policajta voči orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prípade, že na základe zistených skutočností vyplýva, že dieťa je ohrozené psychickým alebo fyzickým násilím alebo existuje podozrenie zo sexuálneho zneužívania dieťaťa, sexuálneho násillia, ohrozovania mravnosti dieťaťa alebo týrania.

Ďalšie legislatívne zmeny, ktoré vychádzali z podnetov participujúcich subjektov spracovaných koordinátormi, boli prerokované so zástupcami dotknutých ministerstiev a pripravené v materiáloch určených na schválenie vládou SR, avšak k rokovaniu o týchto materiáloch sa nepristúpilo z rôznych príčin (pandémia súvisiaca s ochorením Covid-19, vojna na Ukrajine, pád vlády Eduarda Hegera), išlo napríklad o zmenu v Trestnom poriadku k úprave povinností a kompetencií advokáta – opatrovníka (doplnenie § 48 ods. 2 Trestného poriadku č. 301/2005 Z.z.) alebo o legislatívne ukotvenie záväzných štandardov pri poskytovaní dištančného poradenstva.

Mnohé identifikované problémy sa podarilo riešiť na regionálnej úrovni nastavením efektívnejšej spolupráce medzi jednotlivými participujúcimi subjektmi. Nižšie uvádzame niekoľko príkladov dobrej praxe, ktoré prispeli k zefektívneniu systému ochrany detí pred násilím v niektorých územných obvodoch koordinácie:

VZOR TRESTNÉHO OZNÁMENIA

Vzájomná dohoda participujúcich subjektov na vypracovaní a následnom jednotnom používaní vzorového trestného oznámenia. Uvedená dohoda medzi subjektmi a následné zavedenie jednotného trestného oznámenia do praxe priniesli zvýšenie kvality obsahu podávaných trestných oznámení v oblasti ochrany detí pred násilím, čím uľahčili a zrýchlili postup polícii a prokuratúre. Keďže tieto vzory vyžadovali informácie, ktoré sú dôležité pre ďalšiu činnosť polície, prokuratúry a SPODaSK, prostredníctvom takto spracovaných oznámení o prípade násillia na dieťati bolo možné začať okamžite vykonávať procesné úkony. SPODaSK

mohla na základe takto spracovaných oznámení ihneď začať riešiť prípad násilia na dieťati, nakoľko uvedený vzor oznámenia obsahoval všetky potrebné informácie o dieťati. V prípade potreby môže ohlasujúci subjekt použiť to isté tlačivo na oznámenie násilia na deťoch hneď všetkým dotknutým inštitúciám (polícii, SPODaSK, prípadne prokuratúre, alebo škole) bez toho, aby bolo potrebné meniť text oznámenia. Oznamujúcemu subjektu sa takto výrazne skrátí čas potrebný na prípravu oznámenia a zároveň je zabezpečené, aby v žiadnom oznámení nechýbali dôležité informácie. Výhodou je, že v prípade nutnosti môžu byť doplnené a aktualizované informácie vpísané rukou do vzorového formulára trestného oznámenia.

NASTAVENÝ POSTUP SPOLUPRÁCE PEDIATROV S TERÉNNYMI SOCIÁLNYMI PRACOVNÍKMI A S ASISTENTMI PODPORY ZDRAVIA

Pri rodičoch, ktorí nereagovali na predvolania pediatra, týkajúce sa očkovania, preventívnych prehliadok, plánovaných kontrol alebo odborných vyšetrení, pediater kontaktoval terénnych sociálnych pracovníkov, prípadne asistentov podpory zdravia, aby rodiča upozornili na jeho povinnosti týkajúce sa starostlivosti o zdravie dieťaťa. V prípade, že ich intervencie boli neúspešné, pediater následne kontaktoval orgán SPODaSK, v závažných prípadoch pediater podal podnet orgánom činným v trestnom konaní.

EPIDEMIOLOGICKÝ VÝSKYT SYFILISU

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti (dermatovenerologické ambulancie a dermatovenerologický stacionár Nemocnice s poliklinikou v Trebišove) v pravidelných týždenných intervaloch písomne informovali orgán SPODaSK o maloletých osobách, u ktorých bol potvrdený výskyt syfilisu a predložili zoznam maloletých detí, ktorým už bolo diagnostikované pohlavne prenosné ochorenie syfilis. Súčinnosť voči orgánu SPODaSK si plnili aj pediatri a odborníci z odboru gynekológie nielen vo vzťahu k šíreniu tohto ochorenia. Orgány činné v trestnom konaní informovali orgán SPODaSK o všetkých porušeníach práv dieťaťa, o ktorých sa dozvedeli pri výkone svojej činnosti nielen v spojitosti s výskytom tohto ochorenia. Terénni sociálni pracovníci Mestského úradu v Trebišove zabezpečili zvýšenú kontrolu v rodinách a v prípade podozrenia na možný výskyt syfilisu u maloletej osoby bezodkladne informovali orgán SPODaSK. Na základe dodržiavania dohodnutých opatrení sa podarilo epidémiu eliminovať.

HĽADANIE MECHANIZMOV SPOLUPRÁCE, ABY SA DIEŤA „NEVYTRÁCALO ZO SYSTÉMU“

Nahlasovanie detí z nemocnice pediatrovi podľa miesta trvalého bydliska sa reálne v danom regióne nastavilo tak, že novorodenecké oddelenie detí, ktoré boli nedonosené, v liečbe alebo v sledovaní, telefonicky nahlásilo obvodnému pediatrovi podľa miesta trvalého bydliska, resp. pediatrovi, ktorého uviedla matka. Ďalej boli telefonicky pediatrom hlásené údaje o novonarodenom dieťati a základné údaje o matke pri deťoch z rizikových skupín alebo kde sa javilo podozrenie. V prípadoch, kde neboli vykázané nejaké známky ohrozenia dieťaťa a matka spolupracovala, sa hlásenie o narodení dávalo priamo do rúk rodičom k zhláseniu pediatrovi podľa ich výberu. V prípade zistenia „straty dieťaťa v systéme“ bolo iniciované dohľadanie takejto špecifickej migrujúcej rodiny na regionálnej, krajskej, prípadne celoslovenskej úrovni, príslušníkmi Policajného zboru na základe požiadavky od orgánu SPODaSK.

PREDCHÁDZANIE DUPLICITY ÚKONOV A SEKUNDÁRNEJ VIKTIMIZÁCIE PRI ZABEZPEČOVANÍ PSYCHOLOGICKEJ STAROSTLIVOSTI A PODPORY

V prípade, že viaceré z participujúcich subjektov majú v starostlivosti to isté dieťa/rodinu, je nevyhnutné sa navzájom informovať už od začiatku, teda ihneď, ako dieťa/klient uvedie, že navštevuje aj iného odborníka. Zainteresované subjekty sa následne dohodnú na efektívnom multidisciplinárnom postupe práce s dieťaťom/rodinou vzhľadom na najlepší záujem dieťaťa. Psychológovia z CPP, ZŠ, CDR sa dohodli na spoločných stretnutiach k prípadom, na riešení ktorých sa podieľajú, v záujme zdieľania informácií o prejavoch dieťaťa a nastavenia účinných postupov práce s dieťaťom (napr. keď s dieťaťom umiestneným v CDR paralelne pracuje psychológ z CDR, ZŠ a v prípade potreby diagnostiky a terapie aj psychológ z CPP).

OBCHODOVANIE S DEŤMI ZA ÚČELOM NÚTENÉHO SOBÁŠA

V spolupráci so zástupcom Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity a zástupcami základných škôl s vyšším výskytom marginalizovaných rómskych komunít boli realizované ciele školenia pre pedagógov zamerané na poznanie zvykov, tradícií, pochopenie postojov a hodnôt rómskej komunity. V záujme včasnej identifikácie prípadov obchodovania s deťmi za účelom núteného sobáša bola dohodnutá vzájomná výmena informácií o aktuálnej situácii v rizikových lokalitách medzi Miestnou občianskou poriadkovou službou, Mestskou políciou a Okresným riaditeľstvom Policajného zboru.

ZNEUŽÍVANIE DETÍ ZA ÚČELOM ŽOBRANIA

Ak hliadka mestskej alebo okresnej polície počas kontroly v teréne identifikuje žobrajúce dieťa, zašle písomnú správu na orgán SPODaSK, na základe čoho zamestnanci SPODaSK vykonajú šetrenie v rodine za účelom uloženia výchovných opatrení v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. V prípade potreby rodina zostáva pod dohľadom orgánu SPODaSK. Za účelom eliminácie žobrajúcich detí bola vytvorená prostredníctvom participujúcich subjektov (mestský úrad, SPODaSK, OR PZ, mimovládne organizácie) informačná kampaň pre laickú verejnosť, ako účinne predchádzať zneužívaniu detí za účelom žobrania (napr. neposkytovanie finančných prostriedkov, informácie o možnostiach pomoci prostredníctvom pomáhajúcich organizácií).

ROZVÍJANIE SPOLUPRÁCE V OBLASTI PREVENČIE

Za účelom efektívnejšieho fungovania preventívnych a osvetových aktivít bola koordinátorom v spolupráci s participujúcimi subjektmi vytvorená Zbierka preventívnych a osvetových aktivít. Zbierka obsahuje databázu organizácií spoločne s popisom ponúkaných tém a kontaktnými údajmi pre lepšiu orientáciu nielen škôl, ale všetkých subjektov, ktoré majú záujem o uvedené aktivity.

VYTVORENIE MULTIDISCIPLINÁRNYCH ODBORNÝCH TÍMOV

Na základe sieťovania participujúcich subjektov v rámci multidisciplinárnej spolupráce sa vytvorili v územných obvodoch koordinácie multidisciplinárne odborné tímy, ktoré sa stretávali na základe potreby a aktuálnej témy. Zloženie multidisciplinárneho tímu záviselo od obsahu riešenej problematiky a kompetencií participujúcich subjektov.

PODKLAD PRE VYPRACOVANIE ŠKOLSKÉHO PORIADKU

Vzájomnou spoluprácou participujúcich subjektov bol vytvorený podklad pre vypracovanie vzorového školského poriadku, ktorý reflektuje na aktuálne problémy regiónu, spoločné postupy a kompetencie subjektov participujúcich v oblasti ochrany detí pred násilím (napr. mediálna výchova, zanedbávanie povinnej školskej dochádzky, prevencia šikanovania a kyberšikanovania v škole, ochrana žiakov pred sociálnopatologickými javmi, diskrimináciou a násilím, prevencia duševného zdravia žiaka a pod.). Aktualizované a doplnené podklady sú prostredníctvom koordinátora a školského úradu expedované školám v územnom obvode koordinácie pred začiatkom nového školského roka.

2. PREVENTÍVNE A OSVETOVÉ AKTIVITY

Pri podpore a realizácii aktivít v oblasti prevencie a osvetu mal koordinátor vo svojom regióne na zreteli najmä scitlivosť odbornej a laickej verejnosti a podporu realizácie aktivít vo všetkých relevantných oblastiach ochrany detí pred násilím v súlade s jednotlivými článkami Dohovoru o právach dieťaťa.

Nastavenie účinných postupov prevencie násilia páchaného na deťoch podporuje elimináciu možných negatívnych následkov na fyzickom, psychickom a sociálnom vývine detí, resp. prispieva k minimalizovaniu dopadov na detské obeť násilia. Úlohou koordinátora bolo motivovanie participujúcich subjektov k preventívnym a osvetovým aktivitám (ďalej len „POA“), ich sieťovanie a intenzívnejšie prepájanie s pozitívnym efektom na ich ďalšie fungovanie a spoluprácu. Koordinátor v rámci POA nielen zisťoval potreby participujúcich subjektov, ale aj mapoval ponuku jednotlivých inštitúcií vo svojom územnom obvode. Koordinátori v mnohých územných obvodoch spracovali zbierku preventívnych a osvetových aktivít, ktorá je užitočnou pomôckou predovšetkým pre školy a Centrá pre deti a rodiny.

Z pohľadu obsahového zamerania POA je z praxe možné konštatovať najvyšší dopyt o nasledujúce tematické okruhy:

- formy násilia páchaného na deťoch v kontexte syndrómu CAN a CSA,
- obchodovanie s deťmi,
- domáce násilie,
- rovesnícke násilie a šikana,
- riziká a hrozby v online prostredí - kyberšikana, kybergrooming, nenávisťné prejavy na internete,

- trestnoprávna zodpovednosť mladistvých.

Koordinátori vo svojich územných obvodoch spolupracovali pri realizovaní POA najmä so zástupcami polície, prokuratúry, škôl a školských zariadení (základné a stredné školy, základné umelecké školy, Centrá poradenstva a prevencie), rôznych mimovládnych organizácií (občianske združenia, cirkevné inštitúcie, neziskové organizácie), tiež so zástupcami orgánov štátnej správy (Referát poradensko-psychologických služieb, orgán SPODaSK, Centrá pre deti a rodiny, Regionálny úrad verejného zdravotníctva) a inštitúcií patriacich pod samosprávu (kultúrno-osvetové strediská, komunitné centrá, centrá voľného času, knižnice).

Po spustení prevádzky Národnej linky na pomoc deťom v ohrození VIAC AKO NI(c)K v roku 2021 sa koordinátori intenzívne venovali aj informovaniu detí, odbornej aj laickej verejnosti o existencii tohto nového nástroja pomoci pre deti v ohrození.

Pri realizácii POA boli využívané rôzne formy ako napríklad beseda, diskusia, filmové a divadelné predstavenia spojené s diskusiou s odborníkmi, výtvarné, hudobné a literárne súťaže, výstavy, odborné konferencie, webináre, podcasty, workshopy, poskytovanie informácií v regionálnych médiách, distribúcia informačných materiálov, sprievodné aktivity spojené s Bubnovačkou, interaktívne aktivity. Počas implementácie NP PODPN sa koordinátori spolupodieľali na veľkom množstve POA zameraných na problematiku ochrany detí pred násilím, ktoré boli určené deťom, odbornej verejnosti a laickej verejnosti, ako napríklad:

1. POA určené deťom:

- detské konferencie;
- interaktívne čítanie v knižniciach;
- webináre pre žiakov základných a stredných škôl;
- divadelné predstavenia (bábkové divadlo, miestne ochotnícke divadlo);
- výtvarné, hudobné a literárne práce (detské pexeso na tému o právach detí, komiksy, tematické kresby, koláže, skladanie a prezentácia piesní).

2. POA určené odbornej verejnosti:

- diskusie zástupcov participujúcich subjektov zamerané na výmenu informácií k danej téme;
- odborné konferencie (Slovenská pediatrická spoločnosť, Bezpečnosť detí v digitálnom priestore, Ochrana detí pred násilím – multidisciplinárna spolupráca v praxi);
- webináre;
- podcasty;
- vzdelávací program zameraný na príležitosti, ohrozenia a ochranu detí v digitálnom priestore.

3. POA určené laickej verejnosti

- putovné výstavy detských diel;

- sprievodné aktivity spojené s Bubnovačkou, ako napr. tanečné a spevácke vystúpenia, tvorba osvetových tabúľ, výtvarná, hudobná a literárna tvorba detí;
- distribúcia informačných letákov a plagátov (domáce násilie počas pandémie súvisiacej s ochorením Covid-19, riziko obchodovania s ľuďmi v súvislosti s odídenkami z Ukrajiny, nebezpečné a podozrivé spoločenstvá, Národná linka na pomoc deťom v ohrození VIAC AKO NI(c)K, kontakty pomoci,);
- osvetové videá (venované nástrahám internetu určené pre rodičov a dospelých);
- večerné školy zamerané na bezpečnosť detí v digitálnom priestore;
- koncerty zamerané na scitlivovanie verejnosti;
- pravidelné diskusie verejnosti so psychológom na témy súvisiace s rodičovstvom a výchovou detí;
- články, reportáže, príspevky v regionálnych médiách.

Počas implementácie NP PODPN sa koordinátori do 30.6.2023 podieľali na realizácii, resp. spolurealizácii celkovo **2 801 aktivít zameraných na prevenciu alebo osvetu** problematiky ochrany detí pred násilím:

Počet POA/Subjekty	počet preventívnych a osvetových aktivít	počet subjektov - prijímateľov	subjekty - prijímatelia						počet účastníkov POA	účastníci					
			CDR, akreditované subjekty	Školy a školské zariadenia			Obecné zariadenia	Iné		CDR, akreditované subjekty	Školy a školské zariadenia			Obecné zariadenia	Iné
				MŠ	ZŠ	SŠ					MŠ	ZŠ	SŠ		
Obdobie			CDR, akreditované subjekty	MŠ	ZŠ	SŠ	Obecné zariadenia	Iné	počet účastníkov POA	CDR, akreditované subjekty	MŠ	ZŠ	SŠ	Obecné zariadenia	Iné
2018			Pozn.: v r. 2018 neboli ešte údaje sledované							Pozn.: v r. 2018 neboli ešte údaje sledované					
2019	665	2879	169	308	1277	233	188	704	82660	675	4451	59380	7621	912	9621
2020	320	6144	85	795	1808	516	459	2481	116474	744	5358	26338	5182	5573	73279
2021	570	8236	151	1367	3488	1105	965	1160	288074	2979	12841	79774	24615	23046	144819
2022	760	9732	219	1217	5280	1195	323	1498	172414	3295	7480	100553	26818	1772	32496
2023 (do 30.6.)	486	2360	79	83	1280	400	98	420	25960	283	760	16160	5537	880	2340
SPOLU	2801	29351	703	3770	13133	3449	2033	6263	685582	7976	30890	282205	69773	32183	262555

Efektívna prevencia je účinnejším a hospodárnejším nástrojom ako samotné riešenie prípadu ohrozeného dieťaťa. Z praxe vyplýva, že prevencia sa často rieši až po vypuknutí problému. Aby činnosť v rámci prevencie a osvetu smerovala k eliminácii násilia páchaného na deťoch a priniesla žiadaný efekt, je potrebné, aby bola realizovaná systematicky, teda cielene, plánovane, účelne a nepretržite. Koordinovaný, nie izolovaný alebo formálny, postup participujúcich subjektov založený na aktívnej spolupráci vytvára priestor pre identifikáciu nedostatkov pri výkone prevencie a osvetu a nastavenie účinných opatrení v nadväznosti na naplnenie skutočných potrieb jednotlivých cieľových skupín.

3. MULTIDISCIPLINÁRNE VZDELÁVANIE

Ďalšou významnou aktivitou koordinátorov bola realizácia multidisciplinárnych vzdelávacích aktivít pre zástupcov participujúcich subjektov. Multidisciplinárne vzdelávanie (ďalej len „MDV“) bolo realizované na základe požiadaviek a dopytu jednotlivých participujúcich subjektov a bolo zamerané na prehľbovanie vedomostí v oblasti všetkých druhov a foriem násilia páchaných na deťoch a súvisiacich právnych ustanovení. Témy MDV vychádzali z analýzy identifikovaných potrieb daného regiónu a z návrhov, ktoré zástupcovia participujúcich subjektov prezentovali na MPS, bilaterálnych a iniciačných stretnutiach alebo prostredníctvom dotazníkov spätnej väzby.

V jednotlivých územných obvodoch koordinácie v priebehu implementácie NP PODPN rezonovali témy, ktoré sa týkali najčastejšie:

- identifikácie syndrómu CAN a CSA,
- krízovej intervencie,
- komunikácie s detskou obeťou,
- rovesníckeho násilia,
- šikany a kyberšikany,
- práce s (problémovou) rodinou,
- násilia v rómskych komunitách, jeho špecifik a riešenia,
- záškoláctva a účinných postupov na jeho elimináciu,
- obchodovania s ľuďmi, nútenej práce, žobrania,
- postupov nahlasovania orgánom činným v trestnom konaní a orgánu SPODaSK,
- kompetencií participujúcich subjektov.

Zástupcovia participujúcich subjektov uprednostňovali prezenčnú formu vzdelávania, podporujúcu vzájomnú interakciu a výmenu praktických informácií a skúseností. V období pandémie bolo možné evidovať mierny pokles záujmu o vzdelávacie aktivity a to aj v dôsledku nedostatku technického vybavenia a nedostatočného, resp. slabého internetového pripojenia, ako aj zručnosti používať on-line platformy. Najviac zapojených účastníkov evidujeme z radov zamestnancov materských, základných a stredných škôl, Centier pre deti a rodiny, orgánu SPODaSK, Centier poradenstva a prevencie, polície a tretieho sektora. Medzi participujúce subjekty, ktoré sa MDV zúčastňovali menej sa radili okresné prokuratúry, okresné sudy a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

Do 30.6.2023 koordinátori zrealizovali **577 MDV**, ktorých sa zúčastnilo **9 792 zástupcov z 5 297 participujúcich subjektov**:

Počet MDV/subjektov	počet realizovaných MDV	počet zapojených subjektov	subjekty														počet účastníkov MDV	účastníci													
			orgán SPODaSK	Policijný zbor, Mestská (Obecná) polícia	Poskytovatelia zdrav. starostlivosti, RÚVZ	Školy a školské zariadenia	CPP, ŠCPP	Okresné prokuratúry	Okresné úrady	Okresné sudy	Obce, Vyššie územné celky	CDR, akreditované subjekty	Iné	orgán SPODaSK	Policijný zbor, Mestská (Obecná) polícia	Poskytovatelia zdrav. starostlivosti, RÚVZ		Školy a školské zariadenia	CPP, ŠCPP	Okresné prokuratúry	Okresné úrady	Okresné sudy	Obce, Vyššie územné celky	CDR, akreditované subjekty	Iné						
Obdobie			Pozn.: v roku 2018 neboli ešte tieto údaje sledované															Pozn.: v roku 2018 neboli ešte tieto údaje sledované													
2018	110																2532														
2019	110	1288	194	91	14	611	107	22	6	10	102	41	90	2532	605	167	38	1007	234	29	6	13	180	96	157						
2020	34	343	25	27	5	137	28	5	3	3	34	33	43	736	104	60	5	246	80	5	3	8	50	113	62						
2021	168	1673	103	79	22	825	165	6	6	5	125	157	180	3235	436	129	32	1204	352	6	11	10	237	523	295						
2022	104	1253	67	51	19	703	82	9	6	9	74	108	125	2205	242	74	29	975	132	10	7	13	176	316	231						
2023 (do 30.6.)	51	740	50	39	10	437	31	7	4	0	44	46	72	1084	125	47	4	554	46	12	5	0	92	96	103						
SPOLU	577	5297	439	287	70	2713	413	49	25	27	379	385	510	9792	1512	477	108	3986	844	62	32	44	735	1144	848						

Účastníci vzdelávania cez anonymné dotazníky spätnej väzby, ale aj osobnou formou, oceňovali výber lektorov, tém, obsah ako aj spôsob prezentácie a do budúcnosti by uvítali naďalej možnosť vzdelávať sa na multidisciplinárnej úrovni aj v ďalších nadväzujúcich témach na oblasť ochrany detí pred násilím. Za veľký prínos pri vzdelávaní vnímali osobný kontakt s ďalšími zástupcami subjektov, ako aj možnosť vymieňať si informácie a skúsenosti z praxe, čo podporovalo samotný efekt vzdelávania a multidisciplinárnu spoluprácu. Ďalej účastníci MDV uviedli, že informácie, ktoré odzneli na MDV vedú použiť a aplikovať do svojej praxe a tak rozvíjať svoju odbornosť a erudovanosť. Účastníkom vzdelávania boli prostredníctvom koordinátorov poskytnuté od odborných lektorov hodnotné podporné materiály, praktické manuály, odporúčaná literatúra, prezentované rôzne prípadové štúdie a príklady z praxe.

V prvej otázke dotazníka spätnej väzby sme sa účastníkov MDV pýtali na ich hodnotenie spôsobu prezentácie lektora a zrozumiteľnosť výkladu:

1. Spôsob prezentácie lektora, zrozumiteľnosť výkladu							
Obdobie / Škála odpovedí	1-najhoršie	2	3	4	5	6	7-najlepšie
2018	Pozn.: v roku 2018 neboli ešte tieto údaje sledované						
2019	2	6	7	16	76	351	1738
2020	2	0	2	3	23	88	542
2021	7	11	16	42	116	351	1787
2022	8	3	2	20	70	277	1371
2023 (do 30.6.)	0	1	5	10	26	87	819
SPOLU	19	21	32	91	311	1154	6257

Pre ilustráciu uvádzame aj niekoľko slovných vyjadrení k tejto otázke od účastníkov MDV:

- Jasný, zrozumiteľný prejav. Veľa príkladov z praxe, po dlhej dobe prednáška, ktorá veľmi zaujala.

- Presné, stručné a postačujúce pre vlnad do danej problematiky.
- Rozoberanie danej problematiky na príkladoch z reálneho života.
- Vhodne vedený výklad, dostatok času na otázky.
- Konečne praktické cvičenia, skupinová spolupráca, nie len prednáška.
- Otvorená komunikácia, bezprostredný kontakt s účastníkmi.
- Jasne a zrozumiteľne vysvetlená téma.
- Veľmi oceňujem spôsob vedenia webinára, lektorky mali zrozumiteľný spôsob prezentácie i výkladu.
- V priebehu prezentácie zodpovedané otázky pre utvrdenie sa. Super!
- Uvítala by som viac interaktivity.
- Priame, výstižné, zrozumiteľné, vysvetlené na príklade.

V druhej otázke dotazníka spätnej väzby účastníci MDV hodnotili kvalitu obsahu prezentácie:

2. Kvalita obsahu prezentácie							
Obdobie / Škála odpovedí	1-najhoršie	2	3	4	5	6	7-najlepšie
2018	<i>Pozn.: v roku 2018 neboli ešte tieto údaje sledované</i>						
2019	3	8	15	47	116	399	1606
2020	2	0	1	7	38	93	518
2021	9	21	21	68	161	407	1641
2022	6	6	8	24	98	298	1308
2023 (do 30.6.)	0	4	6	14	41	113	767
SPOLU	20	39	51	160	454	1310	5840

Aj pri tejto otázke nám niektorí respondenti uviedli aj slovné hodnotenie týkajúce sa kvality obsahu prezentácie, napríklad:

- Obsah bol kvalitný, uvítala by som viac skúseností z praxe zúčastnených.
- Aktuálna téma súčasnosti, aktívne riešenie problémov.
- Obsah prezentácie bol priamo z praxe lektora.
- Kvalita obsahu vynikajúca, všetko výborne vysvetlené, postupnosť a nadväznosť maximálna.
- Pozitívne vnímam prepojenie teórie a praxe.
- Lektor je jeden z najlepších v téme a oblasti pôsobenia a vie odovzdať praktické poznatky a skúsenosti.
- Obsah sa týkal situácií a skutočností, ktoré riešime v bežnom aj v školskom prostredí.
- Obsah prezentácie naplnil moje očakávania. Páčilo sa mi multikultúrne aj multidisciplinárne prepojenie témy.
- Kvalitné informácie, zahraničné výskumy, prepojenie informácií.
- Získala som mnoho nových informácií a názorných príkladov. Veľmi ma obsah vzdelávania zaujal, dokonca ovplyvnil.

V tretej otázke dotazníka spätnej väzby sa účastníci vyjadrovali k prínosu vzdelávania pre ich profesiu a prax:

3. Prínos vzdelávania pre vašu profesiu/prax							
Obdobie / Škála odpovedí	1-najhoršie	2	3	4	5	6	7-najlepšie
2018	<i>Pozn.: v roku 2018 neboli ešte tieto údaje sledované</i>						
2019	7	21	31	126	245	423	1330
2020	2	3	9	43	65	129	416
2021	17	25	54	123	300	427	1386
2022	9	15	29	91	177	333	1097
2023 (do 30.6.)	4	9	10	32	85	141	666
SPOLU	39	73	133	415	872	1453	4895

- Poznatky sa dajú pekne aplikovať v praxi.
- Získala som nové kontakty, mená ľudí pôsobiacich v subjektoch a informácie o ich kompetenciách.
- Praktické rady pri plánovaných i neplánovaných rozhovoroch použiteľné v praxi.
- Videla som aké chyby robím a čomu sa mám vyvarovať.
- Potvrdila som si, že bez spolupráce s odborníkmi to v školách nezvládneme.
- Zmenený uhol pohľadu na obeť násilia a na páchatela, ich myslenie, prežívanie.
- Prínos vo výmene kontaktov na odborníkov.
- Prínosná bola pre mňa spolupráca s inými inštitúciami pri riešení konkrétnych prípadov násilia.
- Vzdelávanie prispelo k zvýšeniu profesijných kompetencií.
- Z nových podnetných informácií pre mňa boli hlavne: prax ďalších kolegov v iných zariadeniach, lepšie zorientovanie sa v medziodborových/medzirezortných kompetenciách a tiež vo svojich kompetenciách, prax a situácia všeobecne na Slovensku v rámci danej problematiky.

Z ďalších otázok v dotazníku získali koordinátori informácie k úrovni spokojnosti účastníkov s technickým zabezpečením MDV (miesto konania, občerstvenie, použitá technika) a návrhy na témy vzdelávania súvisiacich s problematikou ochrany detí pred násilím, ktoré by účastníci privítali v budúcnosti.

Ako vidieť z vyššie uvedených informácií, multidisciplinárne vzdelávanie neprinášalo len prehľbovanie vedomostí účastníkov, ale vytváralo platformu pre výmenu kontaktov a vzájomnú diskusiu, ktorá zástupcom participujúcich subjektov umožnila otvoriť sa a poskytnúť priamu pomoc a podporu s konkrétnym riešením problému.

4. CELKOVÝ PRÍNOS KOORDINÁTORA

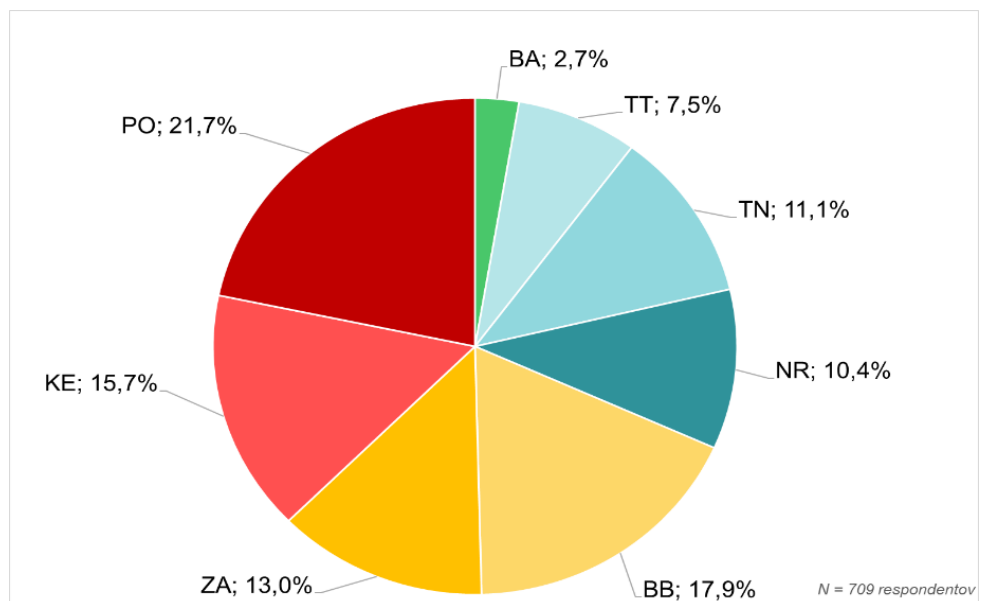
Koordinátor počas realizácie NP PODPN vytváral a poskytoval odborný pracovný priestor pre stretávanie, efektívnu spoluprácu, sieťovanie, komunikáciu a výmenu informácií medzi zástupcami participujúcich subjektov, najmä prostredníctvom bilaterálnych stretnutí, multidisciplinárnych pracovných stretnutí a vzdelávacích aktivít. Koordinátor vytvoril vo svojom územnom obvode sieť participujúcich subjektov a prostredníctvom svojich aktivít neustále pracoval na jej udržiavaní a rozširovaní. Vytváraním pracovných partnerstiev, získavaním väzieb a kontaktov sa participujúcim subjektom práca uľahčila a vzájomná výmena informácií priniesla do praxe efektívnejšie riešenia a zosúladovanie jednotlivých pracovných postupov.

Spolupráca participujúcich subjektov v rámci koordinovaného postupu v jednotlivých územných obvodoch závisela od viacerých faktorov:

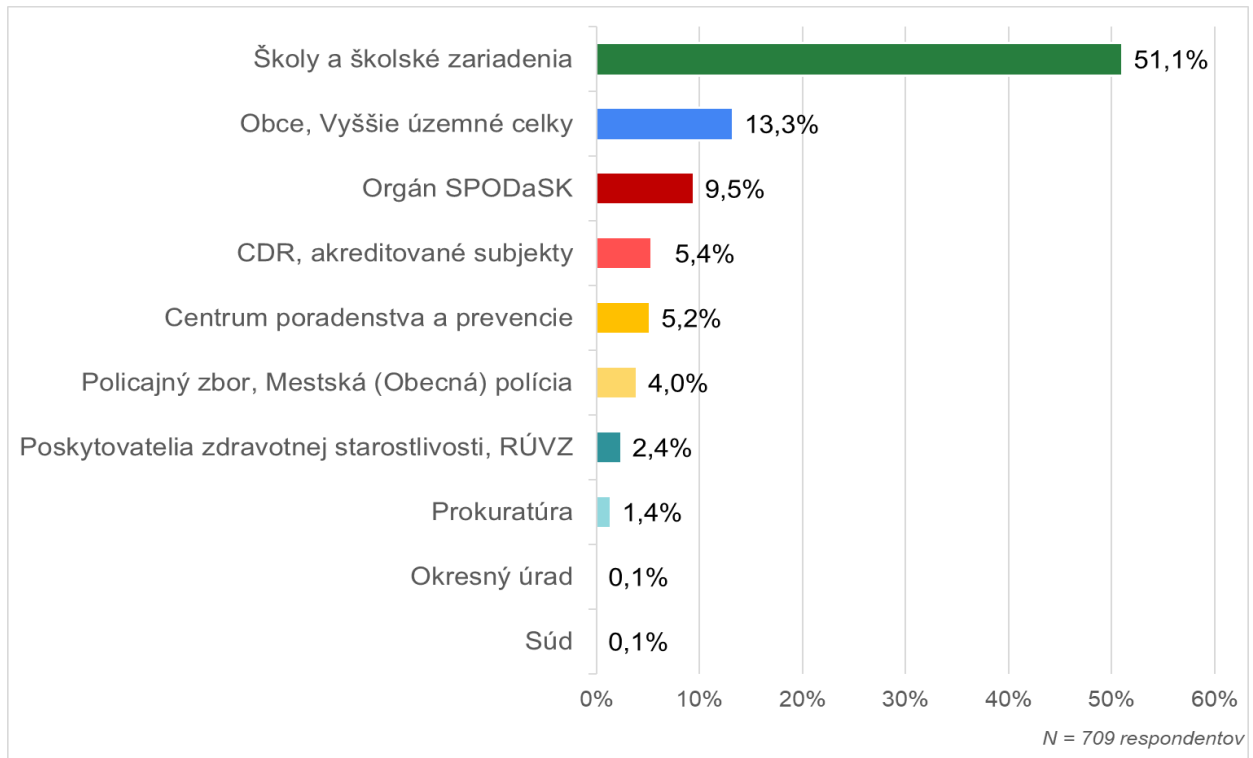
- vlastný záujem zástupcov participujúcich subjektov o problematiku a zefektívnenie systému v oblasti ochrany detí pred násilím,
- schopnosť koordinátora aktivizovať a motivovať participujúce subjekty k spolupráci a vytváraniu partnerstiev,
- dostupnosť personálnych kapacít participujúcich subjektov na aktivity organizované koordinátorom.

Na objektívnejšie vyhodnotenie prínosu koordinátorov sme požiadali zástupcov participujúcich subjektov o vyplnenie krátkeho anonymného dotazníka, ktorý slúžil ako spätná väzba k fungovaniu koordinácie ochrany detí pred násilím na regionálnej aj národnej úrovni. **Zber údajov prebiehal v období od 21.6.2023 do 20.7.2023 a do prieskumu sa zapojilo 709 zástupcov participujúcich subjektov** v nasledovnom zastúpení:

*Graf k otázke č.1:
Kraj, v ktorom
pôsobíte:*

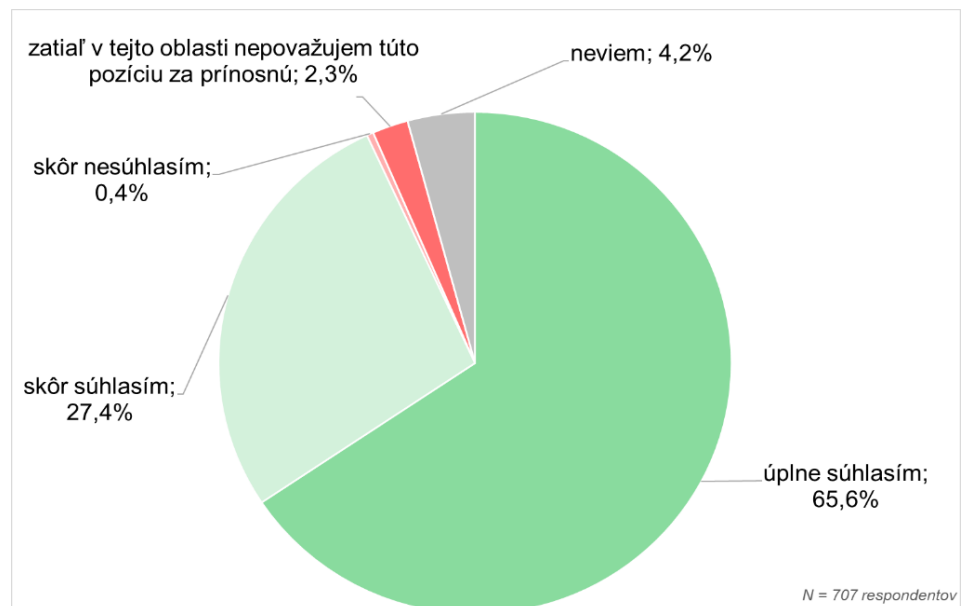

Graf k otázke č.2: Spolupracujúci subjekt, ktorý zastupujete:

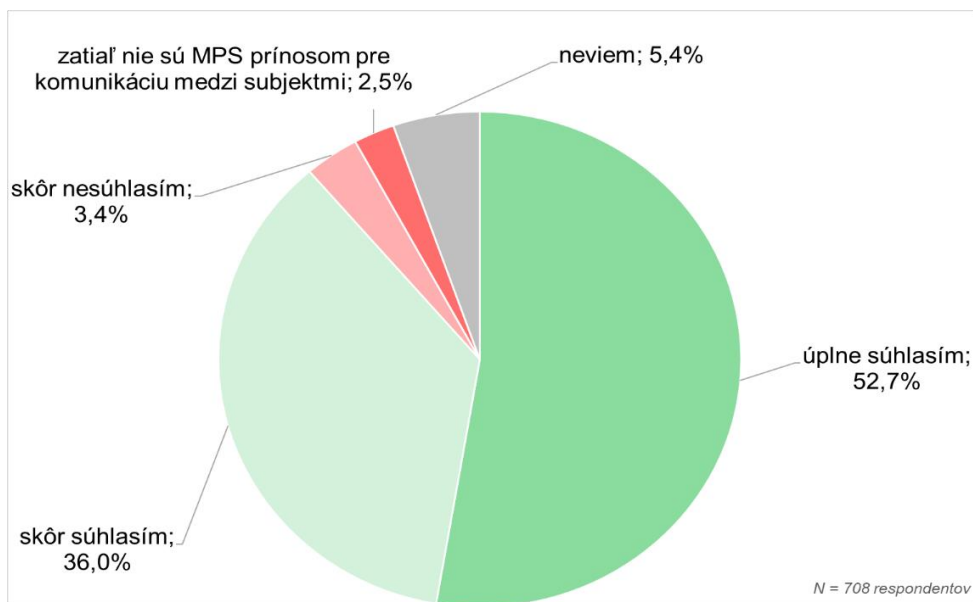

Ďalšie otázky v dotazníku boli zamerané na zistenie názorov a postojov respondentov k prínosu pracovnej pozície a pracovných aktivít koordinátora, ale aj na vzájomnú spoluprácu participujúcich subjektov.

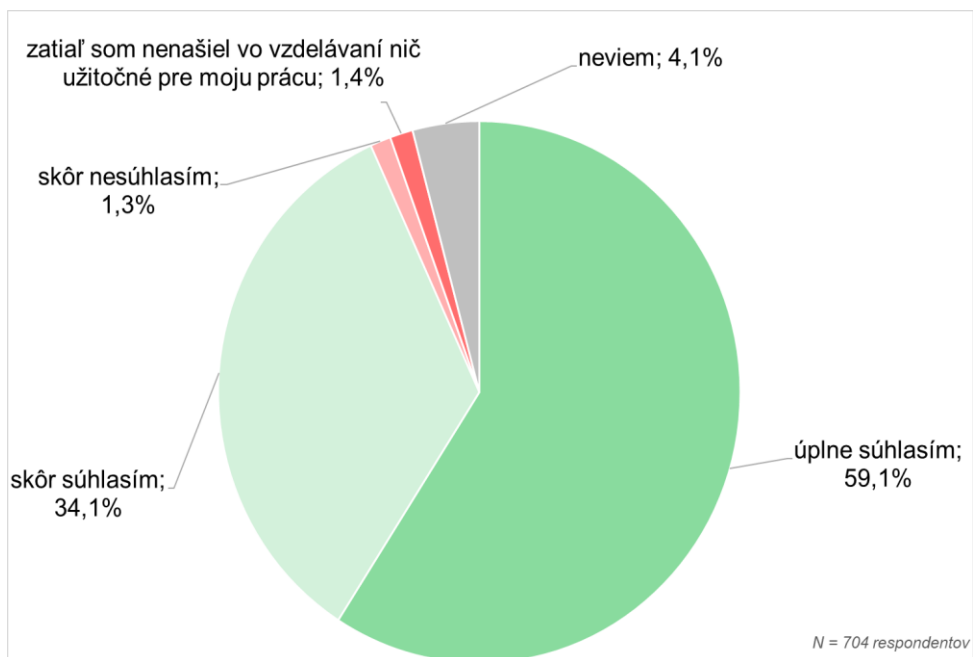
Graf k otázke č.3:
Pozícia koordinátora
ochrany detí pred
násilím je v tejto
oblasti prínosom?

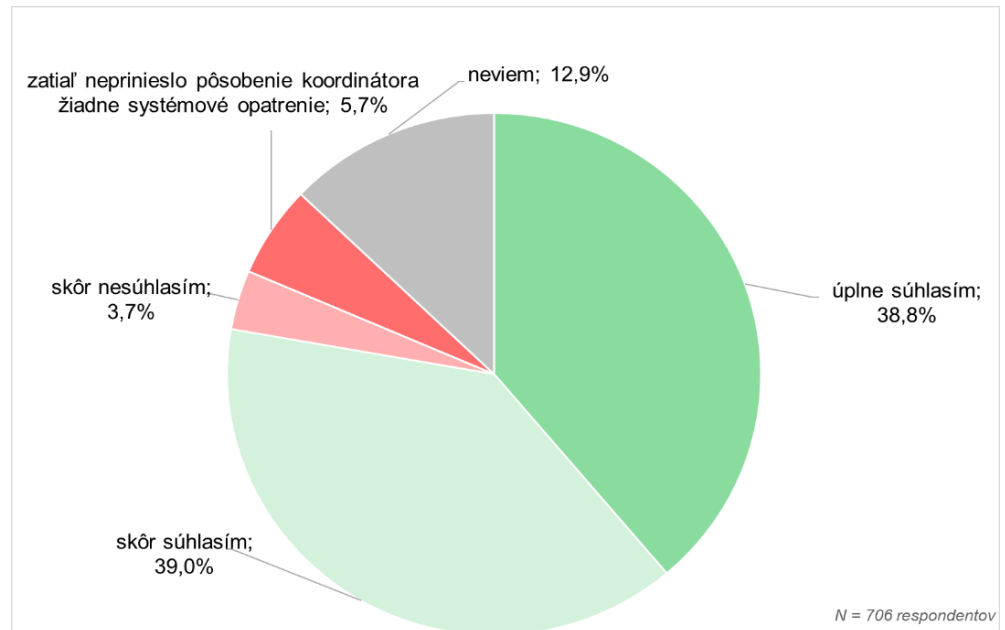
*Graf k otázke č.4:
Na základe
multidisciplinárnych
pracovných strenutí
došlo k nadviazaniu
nových kontaktov
alebo k zefektívneniu
komunikácie medzi
subjektmi
dotknutými
problematikou
násillia na deťoch?*

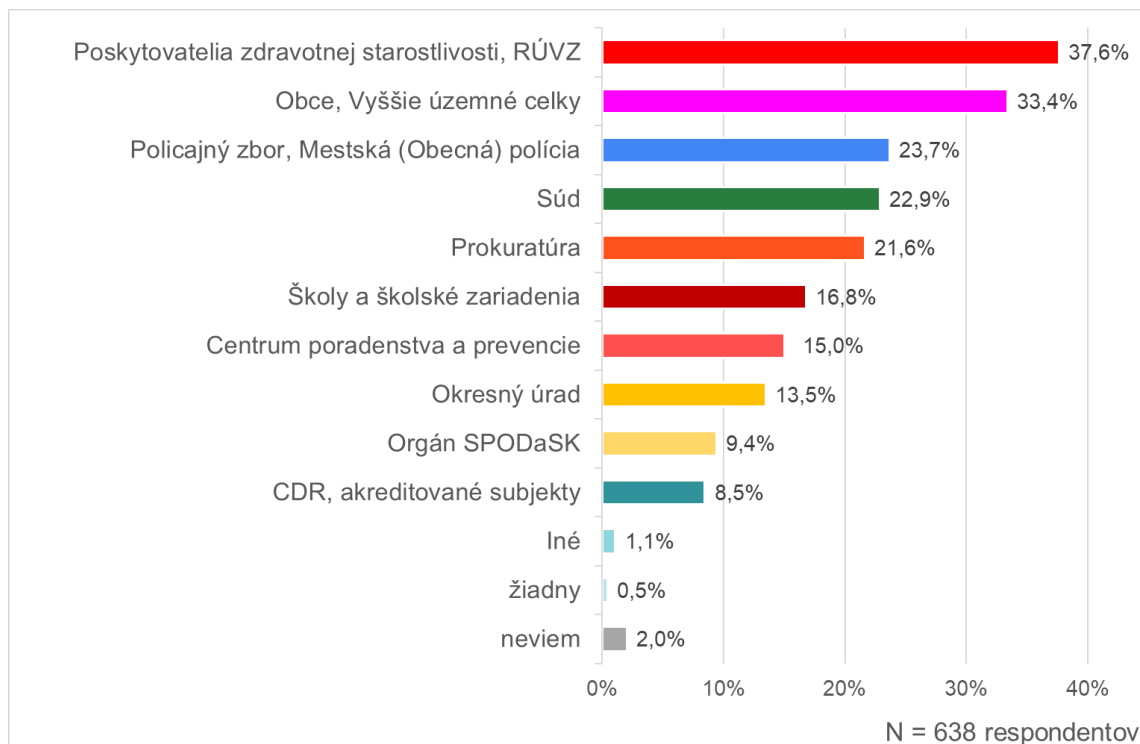
*Graf k otázke č.5:
Multidisciplinárne
vzdelávanie bolo
pre ďalšiu prácu
v oblasti ochrany
detí pred násillím
prínosné?*

Graf k otázke č.6:
Pôsobenie koordinátora ochrany detí pred násilím prinieslo do praxe aspoň jedno nové systémové opatrenie na zefektívnenie systému v tejto oblasti, či už na regionálnej alebo národnej úrovni?

Graf k otázke č. 7: *Ktorý subjekt, podľa Vášho názoru, najviac absentuje v rámci multidisciplinárnych pracovných stretnutí a pri prijímaní potencionálnych opatrení? (možnosť viacerých odpovedí)*

Posledná otázka bola určená na vyjadrenie postrehov, očakávaní a námetov, ktoré môžu prispieť k zefektívneniu systému ochrany detí pred násilím. Celkovo na ňu odpovedalo 115 respondentov a odpovede sa dali zaradiť do štyroch kategórií:

1) Poďakovanie za doterajšiu spoluprácu a potreba pozície koordinátora do budúcnosti (celkom 45 odpovedí), nižšie uvádzame zopár vyjadrení:

- Spolupráca a ochota spolupracovať, nájsť riešenie boli zjavné na práci súčasného koordinátora.
- Tieto stretnutia a aktivity sú veľmi potrebné, vítané, prospešné a dôležité v dnešnej dobe, ďakujeme a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu.
- Odpovede sú vysoko pozitívne, ale súvisí to aj s osobnostnými predpokladmi a odbornosťou v súvislosti s efektívnym výkonom profesie.
- Naďalej pokračovať v nastavenom projekte, pre danú problematiku aj systém práce/spolupráce je nenahraditeľným aktívom, pre kvalitnú, odbornú, synergickú a hlavne cielenú, rýchlu pomoc klientom.
- Myslím, že sa robí veľký kus dobrej práce. Vnímam konečne vzájomné sieťovanie organizácií, ktoré v tejto oblasti pracujú.
- V sieťovaní subjektov, ktoré koordinátor NP PODPN začal, treba pokračovať. Niektoré subjekty si síce zvykli na spoluprácu, ale pracovné postupy sa do praxe pretavujú veľmi ťažko a pomaly. Vyžaduje si to neustálu a systémovú prácu. Stále sú na regionálnej i na celospoločenskej úrovni veľké nedostatky, na ktoré treba poukazovať a riešiť ich, pretože to je v prvom rade v záujme detí. Musíme ich chrániť, pretože deti sú naša budúcnosť.

2) Potreba realizácie MPS, MDV a POA v budúcnosti prostredníctvom pozície koordinátora (celkom 23 odpovedí), nižšie uvádzame zopár vyjadrení:

- Aktívne multidisciplinárne stretnutia subjektov zameraných v prospech ochrany detí a žiakov pred násilím.
- Bola by som rada, ak by multidisciplinárne vzdelávania pokračovali ďalej.
- Multidisciplinárne pracovné stretnutia spájajú, a hlavne vzdelávajú rôzne profesie, ktoré by sa bez organizovania predmetných stretnutí možno nikdy nestretli a neriešili problémy spoločne. Bližšie vzájomné poznanie zainteresovaných, porozumenie ich kompetenciám a poznanie príslušnej legislatívy otvára priestor pre spoločné nastavenie spolupráce pri riešení jednotlivých problémových oblastí.
- Zabezpečenie častejších osobných stretnutí pri rozvíjaní multidisciplinárnej spolupráce subjektov participujúcich na ochrane detí pred násilím s pravidelnou periodicitou.
- Viac osvetu, posilnenie synergií, spolupráce medzi príslušnými subjektmi. Multidisciplinárne pracovné stretnutia cez funkciu koordinátorov by mohli byť aj pôdou na predkladanie problémov vyskytujúcich sa v praxi v oblasti ODPN smerom k odbornej a verejnej diskusii, k médiám.

3) Konkrétne návrhy riešení v oblasti ochrany detí pred násilím (celkom 23 odpovedí), nižšie uvádzame zopár vyjadrení:

- Navrhujem vzdelávanie rodičov a zákonných zástupcov, pretože najviac násilia je skrytého.
- Vytvoriť viac priestoru pre edukáciu rodičov pri výchove detí.
- Zapojenie žiakov k danej téme, ktorí môžu prednášať o téme v iných školách.
- Mimoškolské aktivity pre deti, pracovať s rodičmi detí - hlavne rómska komunita.
- Stretnutia by som viac zamerala na príklady dobrej praxe, konkrétne kazistiky jednotlivých prednášajúcich, aby sme vedeli ako postupovať v rôznych situáciách.
- Väčšia odozva poznatkov z praxe v legislatíve a koordinácia legislatívnych opatrení a zmien tak, aby sa navzájom podporovali.

4) Nespokojnosť so súčasným stavom v oblasti ochrany detí pred násilím (celkom 24 odpovedí), nižšie uvádzame zopár vyjadrení:

- Tí, ktorí píšu zákony a rozhodujú o nich, aby prišli „dolu“ a spýtali sa čo potrebujeme.
- Systémové opatrenia na zefektívnenie systému v oblasti šikanovania a ochrany detí pred násilím treba uviesť do praxe.
- Aj napriek snahám koordinátora je spolupráca v regióne nedostatočná, ide však prevažne o prístup ďalších subjektov a ich neochotu spolupracovať, resp. niečo urobiť. V regióne nahrádza tretí sektor takmer všetko, čo by mali riešiť štát a samosprávy. Ide o dlhodobý problém, ktorý sa ani snahou viacerých občianskych združení, koordinátora a ďalších zatiaľ nedarí riešiť.
- Mali by sme si uvedomiť, že všetci, ktorí pracujeme s deťmi a vykonávame svoje povolania prijali sme aj istý podiel zodpovednosti za ochranu detí pred násilím. Bolo by dobré pracovať na prípadoch spoločne a informovať sa navzájom.

Vychádzajúc z vyššie uvedených výsledkov prieskumu môžeme konštatovať, že participujúce subjekty vo veľkej miere pozitívne vnímajú pozíciu koordinátora a oceňujú jeho pracovné aktivity ako prínosné a využiteľné pre ich prácu a pri nadväzovaní vzájomnej spolupráce.

Koordinátori Prešovského kraja vypracovali **SWOT analýzu** ako nástroj na zhodnotenie spolupráce participujúcich subjektov a prínosu pozície koordinátora (pozri Obrázok č. 1/ s. 22).

Na základe získaných skúseností a poznatkov od koordinátorov a participujúcich subjektov počas implementácie NP PODPN, ktoré sme uviedli aj v tejto evaluačnej správe, môžeme na záver konštatovať, že:

- › pracovná pozícia koordinátora je nezastupiteľná a nemôže ju adekvátne prevziať žiadny participujúci subjekt, nakoľko by sa vytratil tzv. nezávislý odborný nadhľad, prehľad kompetencií všetkých subjektov jednotlivo a aj v ich vzájomnej multidisciplinárnej súvislosti;
- › pohľad koordinátora do problematiky ochrany detí pred násilím nie je zaťažovaný jednosmernými pohľadmi subjektov, čo pomáha odkrývať problémy v systéme a spolupráci participujúcich subjektov;

- › participujúce subjekty nie sú schopné prevziať rolu koordinátora ani vzhľadom na svoje personálne možnosti a pracovnú vyťaženosť zamestnancov;
- › ukončenie pôsobenia koordinátora by spôsobilo znefunkčnenie samotnej koordinácie bez adekvátnej inštitucionalizovanej náhrady;
- › v prípade ukončenia koordinovaného postupu je systém ochrany detí ohrozený návratom k izolovanému prístupu inštitúcií pri riešení prípadov násillia na deťoch v zmysle konania „samého za seba“, nakoľko bude odstránený nosný spojovací prvok na regionálnej úrovni;
- › pri ukončení multidisciplinárneho prístupu ochrany detí pred násillím vnímame spoločne s participujúcimi subjektmi ohrozenie vo forme nedostatku príležitostí pre vzájomnú komunikáciu, sieťovanie, výmenu skúseností a možností na hľadanie systémových riešení súvisiacich s ochranou a pomocou deťom v ohrození.

Považujeme za dôležité upozorniť aj na faktory, ktoré mali negatívny vplyv na úroveň a kvalitu multidisciplinárnej spolupráce participujúcich subjektov v jednotlivých územných obvodoch koordinácie:

- › častá fluktuácia zamestnancov participujúcich subjektov súvisiaca s poddimenzovanosťou a nedostatočným finančným ohodnotením niektorých pracovných pozícií, s čím súvisel proces opakovaného nadväzovania spolupráce;
- › zdĺhavý proces zavedenia návrhov na systémové opatrenia do súvisiacej legislatívnej úpravy;
- › potreba posilnenia postavenia pozície koordinátora, aby spolupráca nebola postavená len na dobrovoľnosti subjektov a osobných kontaktov koordinátora;
- › vzhľadom na náročnosť pracovnej pozície koordinátora je dôležité obsadiť tieto pracovné miesta aktívnymi, schopnými, zodpovednými a odborne zdatnými pracovníkmi.

Jedine spoločný, koordinovaný multidisciplinárny prístup je zárukou budovania efektívneho systému ochrany detí a to cez spoločné odhaľovanie nedostatkov a návrhy účinnej nápravy, čím je posilnená pružnosť, kompetentnosť a schopnosť systému poskytnúť dieťaťu, v akejkoľvek ohrozujúcej situácii, adekvátnu a komplexnú pomoc.

Obrázok č. 1: SWOT analýza na zhodnotenie spolupráce participujúcich subjektov a prínosu pozície koordinátora:

5. NÁRODNÁ LINKA NA POMOC DEŤOM V OHROZENÍ VIAC AKO NI(C)K

Národná linka na pomoc deťom v ohrození VIAC AKO NI(c)K (ďalej len „národná linka“) bola uvedená do prevádzky dňa 30.04.2021. Je prvou štátom zriadenou linkou pomoci pre deti a mládež na Slovensku. Je anonymná, zameraná na ciele pomoc tým, ktorí ju potrebujú. Klientmi národnej linky sú deti a mladí ľudia, ktorí prežívajú akúkoľvek formu násillia alebo pociťujú problém ohľadom ktorého sa chcú poradiť s odborníkmi. Môžu to však byť aj deti alebo mladí ľudia, ktorí poznajú vo svojom okolí dieťa s problémom a chcú mu pomôcť. Rovnako sa na národnú linku môžu obrátiť aj dospelí ľudia s podnetom alebo so žiadosťou o konzultáciu k riešeniu prípadu násillia páchaného na dieťaťi.

Konzultanti národnej linky sú vysokoškolsky vzdelaní odborníci, ktorí absolvovali rozsiahle špecializované a komplexné školenie v oblasti poskytovania dištančného poradenstva a krízovej intervencie, vrátane sociálno-psychologického výcviku, pred začiatkom vykonávania konzultantskej praxe. V poradenskom procese sú konzultanti povinní postupovať v súlade s Etickým kódexom, pravidlami pomoci národnej linky a v súlade s Metodickou príručkou dištančného poradenstva a krízovej intervencie, ktorá bola vytvorená v spolupráci s odborníkmi v rámci NP PODPN.

Národná linka poskytuje v prvom rade poradenstvo, prevenciu a aj krízovú intervenciu online dištančnou formou prostredníctvom četovej a emailovej komunikácie, buď na webovej stránke www.viacakonick.sk alebo cez mobilnú aplikáciu VIAC AKO NI(c)K. Pomoc poskytuje bezplatne a v nepretržitej prevádzke, t.j. 24 hodín denne, 7 dní v týždni. Konzultanti počas poradenského procesu vyhodnocujú, na základe obsahu komunikácie s klientom, mieru ohrozenia klienta v piatich stupňoch. V prípade akútneho ohrozenia klienta poskytujú okamžitú krízovú intervenciu. Keď je predpoklad ohrozenia zdravia alebo života dieťaťa, urobí konzultant nevyhnutné kroky a to aj bez predchádzajúceho súhlasu klienta, vrátane informovania príslušných orgánov, ako napr. polície, rýchlej zdravotnej služby, SPODaSK. Avšak v takýchto prípadoch je nevyhnutné, aby klient dobrovoľne odkryl svoju anonymitu a poskytol konzultantovi aspoň nevyhnutné údaje potrebné k jeho identifikácii, aby mu mohla byť poskytnutá konkrétna a ciele pomoc. V prípade, že sa konzultant z komunikácie s dieťaťom dozvie, v ktorom regióne Slovenska klient žije, má možnosť mu v rámci poradenstva poskytnúť informácie o možnostiach dostupnej pomoci v jeho okolí, t.j. môže ho nasmerovať na konkrétny subjekt, špecializujúci sa na pomoc, ktorú práve potrebuje. Národná linka disponuje adresárom pomáhajúcich organizácií v jednotlivých regiónoch Slovenska, ktorú konzultanti vytvorili v spolupráci s koordinátormi, ktorí poznajú participujúce subjekty vo svojom územnom obvode koordinácie a vedia, čím sa zaoberajú a aké činnosti a služby poskytujú.

Za obdobie roka 2021, t.j. od 30.04.2021 do 31.12.2021 zaznamenala národná linka celkovo 627 kontaktov cez čet, z toho 260 z mobilnej aplikácie. Uvedený počet kontaktov predstavoval celkovo 295 klientov, z čoho je zrejmé, že množstvo klientov opakovane kontaktovalo národnú linku. Relatívne nízky počet kontaktov

v porovnaní s nasledujúcim obdobím súvisel s neskorším začiatkom realizácie reklamnej kampane. Najvyššia frekvencia četov bola zaznamenaná za mesiac november 2021. Prostredníctvom emailovej komunikácie bolo v roku 2021 prijatých 22 emailov (nielen od detských ale aj od dospelých klientov), z ktorých vzišlo 5 podnetov na prešetrovanie prostredníctvom orgánov SPODaSK. Celkovo sa na národnú linku touto formou komunikácie obrátilo 20 klientov.

V roku 2022 zaznamenala národná linka celkovo 10 599 kontaktov cez čít, z toho 6 530 z mobilnej aplikácie. Toto množstvo predstavuje celkovo 3 825 klientov, z čoho je zrejmé, že veľa čítov je tzv. opakovaných, kedy tí istí klienti niekoľkokrát kontaktujú národnú linku. Najvyššia frekvencia čítov bola zaznamenaná v mesiacoch máj až august 2022. Za rok 2022 predstavoval celkový počet prijatých emailov 146 emailov (nielen od detských ale aj od dospelých klientov), z ktorých vzišlo 21 podnetov na prešetrovanie prostredníctvom orgánov SPODaSK. Celkovo sa na národnú linku touto formou komunikácie obrátilo 98 klientov, viacerí z nich opakovane zasielali email na národnú linku.

V období **od 01.01.2023 do 30.06.2023** zaznamenala národná linka 3 505 kontaktov cez čít, z toho 1 200 z mobilnej aplikácie. Uvedený počet kontaktov predstavuje celkovo 1 005 klientov, z čoho je zrejmé, že narastá počet klientov, ktorí cítia potrebu opakovane kontaktovať národnú linku. Najvyššia frekvencia čítov bola v mesiacoch máj a jún 2023. V danom období prijala národná linka 69 emailov od celkovo 48 klientov. Z týchto prijatých správ vzišlo 12 podnetov na prešetrovanie prostredníctvom orgánov SPODaSK.

Od svojho uvedenia do prevádzky až do 30.06.2023, národná linka poskytla svoje služby 5 291 klientom sumárne z čítov aj emailovej komunikácie. Medzi najčastejšie témy, s ktorými sa klienti obracali na národnú linku, patria:

- samota,
- sociálna izolácia,
- šikana a kyberšikana (najmä v školskom prostredí, ale aj mimo školy),
- smútok, depresívne stavy,
- vzťahy s rodičmi,
- vzťahy s rovesníkmi,
- prvé lásky,
- absencia blízkej dospeléj osoby, s ktorou by sa mohli o svojom probléme porozprávať,
- sebapoškodzovanie,
- suicidálne sklony.

V júni 2021 bola odštartovaná kampaň so zameraním na propagáciu národnej linky formou prvého videospotu, následne bolo v rokoch 2021 a 2022 zverejnených celkovo 6 videospotov a reklamné bannery v online priestore s cieľovou reklamou pre deti a mladých ľudí do 18 rokov pomocou nasledovných mediatypov:

1. Google – kampaň vo vyhľadávaní

Reklamy vo vyhľadávaní boli zacielené na vopred určené relevantné kľúčové slová a ich alternatívy bez diakritiky, rôzne tvary slov a preklepy.

2. Google GDN – bannerová kampaň

Bannerová sieť Google Display Network združuje tisícky slovenských a státisíce zahraničných webstránok, na ktorých je vďaka nej možné nakupovať a cieľiť reklamu. Ide o najväčšiu reklamnú sieť, ktorá na Slovensku pokrýva stránky ako napr.: www.azet.sk, www.sme.sk, www.referaty.sk, www.mojevideo.sk, atď. V reklamnej kampani boli nasadené najpoužívanejšie rozmery online bannerov 300x600, 970x250 a 336x280 px.

3. Facebook a Instagram reklamy

Reklamné kampane na Facebooku a Instagrame boli zamerané na formáty na stene (Newsfeed Ads), ktoré majú vysokú viditeľnosť a vysokú mieru interakcie a prijatia. Boli použité jednotlivé vizuály kampane spolu s reklamnými spotmi. Taktiež vznikla spolupráca s influencerami @jancucik a Lukášom Frlajsom.

4. YouTube reklamy

Na YouTube boli na mladých užívateľov do 18 rokov cielené jednotlivé reklamné videá a taktiež bol promován spot od influencertky @jancucik.

Celkovo dosiahla reklama 87 192 911 zobrazení v online priestore a priviedla na webové stránky národnej linky 87 543 užívateľov.

Národná linka na pomoc deťom v ohrození VIAC AKO NI(c)K dopĺňa systém neštátnych liniek pomoci pre deti a mladých ľudí na Slovensku, ktoré prevádzkujú mimovládne organizácie. Pre klientov je národná linka k dispozícii kedykoľvek pomoc potrebujú a dôležité je nielen udržať tento nástroj pomoci aj po skončení NP PODPN, ale zároveň ju kapacitne rozšíriť a rozvíjať o ďalšie služby (napr. poskytovanie pomoci formou telefonickkej komunikácie, sociálna depistáž).

6. STANOVISKO VECNÉHO GESTORA

Hlavnou obavou detí a mladých ľudí je násilie, ktoré sa má považovať za prioritnú otázku. Sú znepokojení dopadom násilia a kriminality na ich životy a necítia sa byť dostatočne chránení, napr. pred šikanovaním, rodovo motivovaným násilím a mládežníckym násilím, telesným trestaním, sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním v rodinách, v škole, v náhradnej starostlivosti a v médiách, vrátane sociálnych online médií. Keď už odhalia zneužívanie, sú detské obeť často vystavené sekundárnemu prenasledovaniu, keďže niektoré postupy ohlasovania, vyšetrovania a súdneho konania niekedy nerešpektujú ich práva, potreby a názory. (Stratégia Rady Európy o právach dieťaťa 2012-2015, strategický cieľ 2 - Odstraňovať všetky formy násilia páchaného na deťoch).

Svetová správa OSN o násilí páchanom na deťoch zamerala svoje odporúčania najmä na vytvorenie mnohorozmerného a systematického rámca schopného reagovať na násilie páchané na deťoch, ktorý by bol integrovaný do národného plánovacieho procesu prostredníctvom národnej stratégie, politiky alebo plánu. Takto zostavený rámec zahŕňa aj koordinačné stredisko (na úrovni ministerstva), ktoré vykonáva dohľad nad zavádzaním opatrení na predchádzanie a odozvu na násilie.

Opatrenia na presadzovanie práv dieťaťa sú v Slovenskej republike zaradené do takmer všetkých oblastí politik (sociálna politika, zdravotná politika, politiky v oblasti výchovy a vzdelávania, justície kultúry atď.), avšak aj napriek nesporne mnohým pozitívam v oblasti práv detí, vrátane ochrany detí pred násilím, môžu byť deti ohrozené násilím vo všetkých oblastiach života – doma, v škole, počas voľného času, v zariadeniach, na ulici v komunite, v médiách. K násiliu môže dochádzať aj inštitucionálnym a systémovým porušovaním práv dieťaťa. Všetky uvedené oblasti dopĺňa ešte digitálny priestor, ktorý deti významne ovplyvňuje a deti v ňom často čelia rôznym rizikám a ohrozeniam. Národný projekt Podpora ochrany detí pred násilím na túto skutočnosť reagoval podaktivitou, doplnenou v postpandemickom období, zameranou na ochranu detí pred násilím v digitálnom priestore.

Významnou štrukturálnou súčasťou projektu bol aj vznik Národnej linky na pomoc deťom v ohrození VIAC AKO NI(c)K – prvej štátom zriadenej linky pomoci pre deti v Slovenskej republike. Národná linka si postupne získava svoje miesto medzi inštitúciami, na ktoré sa deti obracajú v prípade potreby. Kvalitou poskytovaných služieb neustále presvedča o opodstatnenosti svojho vzniku.

Základným strategickým zámerom Slovenskej republiky je dosiahnutie kvalitatívnej zmeny vo vnímaní a riešení násilia páchaného na deťoch dôsledným prepojením a zintegrovaním čiastkových politik do efektívneho a funkčného mechanizmu pre komplexné a systematické riešenie násilia páchaného na deťoch. Tieto ciele sú reflektované v Národnej stratégii na ochranu detí pred násilím (neskôr Národnej stratégii detstvo bez násilia pre všetky deti) a jednou z kľúčových úloh je multisektorová spolupráca pri ochrane práv detí.

Život dieťaťa, ktoré zažíva násilie, je ako rozbitá mozaika. Každý, kto vstupuje do života dieťaťa, má jej časť. Je potrebné, aby všetky príslušné inštitúcie nielen napĺňali svoje kompetencie v záujme dieťaťa, ale aby spoločne komunikovali, prepájali a dopĺňali sa. Teda, aby spoločne skladali obrázok o živote dieťaťa a tým preň nachádzali optimálne riešenia v záujme jeho ochrany. Prepájanie jednotlivých subjektov, zlepšovanie ich vzájomnej komunikácie a spolupráce má vo svojej gescii Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch na národnej úrovni a na regionálnej úrovni koordinátor ochrany detí pred násilím. Napriek tomu, že Slovensko je malá krajina, je rozmanitá. Pozícia koordinátora ochrany detí pred násilím umožňuje reflektovať na špecifiká v rôznych regiónoch, ale tiež podporuje pracovné väzby na lokálnej úrovni.

Národný projekt Podpora ochrany detí pred násilím sme ešte v období pred jeho začiatkami považovali za potrebný. Je doplnením mozaiky mechanizmov zameraných na bezpečné detstvo v Slovenskej republike. Čas nám dal za pravdu. V evaluačnej správe nevidíme len čísla a grafy, ale najmä konkrétne väzby, ktoré vďaka implementácii projektu v jednotlivých regiónoch Slovenska vznikli. Aj z prieskumu medzi spolupracujúcimi subjektmi je zrejmé, že považujú pozíciu koordinátora ochrany detí pred násilím za dôležitú. Dobré konajúci koordinátor ochrany detí pred násilím aktívne a iniciatívne vytvára priestor pre subjekty ochrany detí pred násilím, napomáha hľadaniu prienikov medzi ich zákonite odlišnými perspektívami, a najmä vytvára synergiu s cieľom dosiahnutia lepšej situácie dieťaťa v ľubovoľnom prípade.

Ako vecný gestor NP PODPN vyjadrujeme presvedčenie, že splnil základné očakávania, ktoré sme doň vkladali. Zároveň sa nazdávame, že stále je tu priestor na zlepšovanie, preto vítame perspektívu pokračovania pozície koordinátora ochrany detí pred násilím v regiónoch a budeme sa aktívne zaoberať o jej legislatívne zakotvenie, aby nebola závislá od projektov, ale aby sa stala pevnou súčasťou systému ochrany detí pred násilím v Slovenskej republike. Rovnako považujeme za dôležité pokračovať v poskytovaní dištančnej krízovej pomoci deťom v ohrození prostredníctvom činnosti národnej linky.

NÁRODNÉ KOORDINAČNÉ STREDISKO
PRE RIEŠENIE PROBLEMATIKY NÁSILIA NA DEŤOCH

Mgr. Mária Vargová – riaditeľka NKS

Ing. Marián Hamada, PhD. – NKS